

Agrupació Astronòmica d'Osona

C.Pare Xifré, 1-3, 3r. 08500 Vic (Barcelona)

Tel. 93 886 41 54

<http://www.astroosona.org>

e-mail: astrooso@astroosona.org

Vic, 2008-12-29

Benvolguts consocis:

1. PERE PLANESAS. El passat dia 23 va tenir lloc al Temple Romà la conferència d'en Pere Planesas **EXPLORANT ELS NOSTRES ORÍGENS CÒSMICS DES D'ATACAMA**, en la qual va fer una detallada exposició de l'observatori ALMA, actualment en construcció, que constarà de 66 radiotelescopis, i on ell està treballant actualment. Aquesta conferència va ser esplèndida i no cal dir com agraïm a en Pere la seva gentilesa envers l'Agrupació. La sala estava del tot plena i tots els assistents van seguir la conferència amb el màxim interès.

En Pere també ha estat nomenat soci de mèrit pel Patronat d'Estudis Osonencs i el Patronat li fa lliurament d'aquesta distinció en un acte que se celebra al Temple Romà dimarts 30 de desembre a les 7 de la tarda.

2. ACTIVITATS A ESCOLES. El dia 23 d'octubre es va fer una observació a La Devesa per als alumnes de l'escola Vedruna, de Tona. El dia 7 de novembre es va fer una observació a l'escola Andersen, de Vic. El dia 5 de desembre es va fer una presentació astronòmica a l'escola Vedruna, de Tona.

3. PROGRAMA DEL PRÒXIM TRIMESTRE. Per a aquest pròxim trimestre hi ha programades 12 conferències, del 13 de gener fins al 31 de març, segons el detall que trobareu al final d'aquesta circular, i una sortida a Manresa dissabte dia 14 de febrer.

Les observacions públiques de cada primer dijous al nostre observatori seguiran com de costum, en aquest trimestre s'escauran els dies 8 de gener, 5 de febrer i 5 de març i esperem tenir millors condicions d'observació que en el trimestre que ara acabem. L'observació que tocava fer el primer dijous d'abril, que és el dia 2, es trasllada a l'endemà divendres dia 3, perquè és la vigília del Mercat del Ram i es fa la tradicional observació a la Plaça Major.

4. ANY SERINANELL. El 9 d'abril de 2009 farà cent anys del naixement del fundador de la nostra Agrupació, mossèn Manuel Serinanell i Mir, aniversari que molt escaientment coincideix amb l'Any Internacional de l'Astronomia. La nostra Agrupació commemorarà aquest aniversari de manera apropiada i, per a nosaltres, l'any 2009 també serà l'"Any Serinanell".

5. ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA DE 2009. La pròxima assemblea general es farà divendres 27 de febrer, En aquest moment només avancem la data, i la convocatòria formal amb l'ordre del dia s'enviarà amb la pròxima circular, a mitjan febrer.

6. PROJECTE DE VIATGE A LA XINA. La resposta a aquest projecte ha estat molt ràpida, de manera que les places disponibles s'han omplert amb escreix i ja queda tancada la llista d'inscripció. Tot el que podem fer a partir d'ara és obrir una llista d'espera per si algun dels actualment inscrits finalment no hi pogués anar. Durant el segon trimestre preveiem fer una detallada sessió informativa per a tots els assistents, però també oberta a tots els socis que ho desitgin.

7. ANY DARWIN. VIATGE A ANGLATERRA. Amb motiu de la commemoració del segon centenari del naixement de Charles Darwin, la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica (SCHCT) ha organitzat un viatge per visitar els principals escenaris anglesos on es va desenvolupar la vida i l'activitat científica d'aquest naturalista universal. Es visitaran les ciutats de Londres i Oxford, així com la casa-museu Darwin de Downe. El viatge, que tindrà una durada de cinc dies, es realitzarà durant les vacances de Pasqua de 2009, entre els dies 9 i 13 d'abril. Les places són limitades, fins a un màxim de 20 persones. Cal doncs, si hi esteu interessats, fer les vostres reserves com més aviat millor. Trobareu tots els detalls d'aquest viatge (itinerari, preu, adreces i telèfons de contacte, etc.) al web de la SCHCT, a l'adreça:

<http://www.iecat.net/schct/>

8. ANY MONTURIOL. Durant l'any 2009 també es commemora el 150è aniversari de l'avarada del primer submarí Ictineu, construït per Narcís Monturiol i, amb aquesta avinentesa, l'Institut Ictineu - Centre Català de Recerca Submarina i l'Associació d'Innovadors Narcís Monturiol es proposa homenatjar i donar a conèixer internacionalment la figura d'aquest personatge, situar l'inventor en el lloc d'honor que li correspon en la història, recuperar la seva memòria i la seva obra i donar-lo a conèixer d'una forma àmplia. La nostra Agrupació ha decidit adherir-se a aquesta celebració i comunicar-ho als socis perquè, els que vulguin, també s'hi puguin adherir amb caràcter individual, la qual cosa es pot fer adreçant-se a l'Institut Ictineu, c. de Maria Llimona 37, 08019 Barcelona, i també a l'adreça produccio@econexit.net.

9. ANUARI ASTRONÒMIC DE 2009. En la circular anterior vam avisar que el socis que volguessin tenir l'Anuari Astronòmic de 2009 el demanessin a Secretaria. Ara ja els encarregarem immediatament i sense esperar més temps.

10. NOU SEGON INTERCALAR. No pas per ser el darrer tema d'aquesta circular és el menys important, sinó que potser és el que ho és més, astronòmicament parlant. Com molts de vosaltres ja sabreu, fa molts anys que la mesura del temps no pren com a referència la rotació de la Terra per la senzilla raó que aquesta es va fent cada cop més lenta, i que el temps es mesura per mitjà de rellotges atòmics. De totes maneres, cal que el temps estigui relacionat d'una manera o altra amb la rotació terrestre, sinó al cap de molts i molts segles les hores de claror i de foscor s'anirien desfasant respecte a les hores del rellotge, i per això de tant en tant cal afegir 1 segon al còmput del temps per corregir aquest desfasament. Això és el que ocurrerà just al moment de començar l'any 2009, de manera que l'1 de gener vinent, en lloc de tenir 86.400 segons en tindrà 86.401. Aquesta correcció no és pas excepcional però tampoc no es produeix de manera regular. Consultant l'Anuari Astronòmic, podem veure que darrerament es va introduir un segon intercalar l'1 de juliol de 1994, l'1 de gener de 1996, l'1 de juliol de 1997, l'1 de gener de 1999 i l'1 de gener de 2006.

Cordialment.
LA JUNTA

PROGRAMA D'ACTIVITATS. 1r TRIMESTRE DE 2009

Gener

Dijous 8: OBSERVACIÓ PÚBLICA des del nostre observatori, a les 8 del vespre.

Dimarts 13: Conferència JOHANNES KEPLER I L'ASTRONOMIA NOVA, per Josep M. Casals, Doctor enginyer industrial.

L'any 2009 ha estat declarat Any Internacional de l'Astronomia no només perquè el 1609 Galilei va començar a fer observacions celestes amb telescopi, sinó també perquè en aquell mateix any es va publicar l'*Astronomia Nova*, de Johannes Kepler, fita importantíssima on van ser donades a conèixer les dues primeres de les seves famoses lleis, la de la forma el·líptica de les òrbites dels astres i la de la igualtat entre les àrees escombrades pels radis vectors en temps iguals. Aquest fet mereix que dediquem una sessió a conèixer aquest gran matemàtic que va fer una de les aportacions a l'astronomia més importants de la història.

Dimarts 20: Conferència NOMS HUMANS A L'UNIVERS, per Ricard Làzaro, Llicenciat en Humanitats i Diplomat en Ciències Religioses.

En aquesta conferència farem una ullada als personatges que han deixat el seu nom - per descobriment o com a honor concedit - a molt diversos tipus d'objectes astronòmics, com cometes, toponímia de planetes i llunes, estrelles, constel·lacions, nebuloses, galàxies... i a aquests objectes que porten el seu nom, com Berenice, Magallanes, Halley, Messier, Lalande, Barnard, Van Maanen, Plaskett, Wolf, Rayet, Hoag... fins arribar als més recents com els afeccionats caçadors de cometes Hyakutake, Hale i Bopp...

Dimarts 27: Conferència LA VIDA DE LES EMPRESES I LA COMPTABILITAT, per Ferran Vallès i Pousa, Enginyer Industrial.

Es tracta de comentar, de manera molt planera, alguns aspectes de la comptabilitat financera de les empreses, especialment petites i mitjanes, amb especial atenció a les dades que no es generen automàticament mitjançant els assentaments comptables convencionals.

Febrer

Dimarts 3: Conferència APROXIMACIÓ ESTILÍSTICA A LA PRODUCCIÓ D'ARMES DE FOC DE RIPOLL. SEGLES XVI – XIX, per Jaume Vilalta.

Recorregut pels diferents estils de decoració i morfològics de les armes ripolleses. Amb imatges i comentaris ens farem una idea del fet diferencial de la producció local de Ripoll que durant els segles esmentats varen marcar tota una època.

Dijous 5: OBSERVACIÓ PÚBLICA des del nostre observatori, a les 8 del vespre.

Dimarts 10: Conferència LA FARGA CATALANA, pel Dr. Pere Molera, catedràtic de la UPC. Dins el programa de Seminaris de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i la Tècnica.

Dissabte 14: Visita tècnica a Manresa, on veurem el Parc de la Sèquia, el Centre de l'aigua de Can Font i el Museu de la Tècnica. Hi anirem en cotxes particulars i l'hora de sortida serà a 2/4 de 9 del lloc de costum. Cal que les persones interessades s'apunten l'Agrupació indicant si tenen places disponibles als seus cotxes. Acabades aquestes visites cadascú es podrà quedar a dinar a Manresa o bé tornar de seguida, segons desitgi.

Dimarts 17: Conferència L'ANY DARWIN, per Pasqual Bernat, Historiador de la ciència. Doctor per la Universitat Autònoma de Barcelona.

Dimarts 24: Conferència OCEANIA, per Ricard Làzaro, Llicenciat en Humanitats i Diplomat en Ciències Religioses.

Si mirem la seva superfície el nostre planeta mereixeria més dir-se Oceà que no pas Terra, i això és especialment veritat en la gran regió del món que precisament rep aquest nom i que està a les antípodes d'Europa. Seguint el tema iniciat amb l'Àfrica dels Grans Llacs, l'estudiarem des d'un punt de vista interdisciplinari: geològic, geogràfic, històric, antropològic... seguint les seves quatre grans divisions tradicionals: Australàsia, Melanèsia, Micronesia i Polinèsia.

Març

Dimarts 3: Conferència MOVIMENT DIÛRN I ANUAL DELS ASTRES. TEMPS SIDERAL. LES FASES DE LA LLUNA I ELS PLANETES, per Josep M. Casals, Doctor enginyer industrial.

L'objectiu del primer d'aquests temes és el de fer palesa la diferència entre els efectes de la rotació de la Terra sobre el seu eix i el de la translació de la Terra en la seva òrbita al voltant del Sol, la composició dels quals dona lloc al panorama celeste de cada una de les nostres nits. Aquesta diferenciació ens permetrà introduir el tema del temps sideral, definit en relació a les estrelles fixes i no al Sol. Finalment, veurem el tema de les fases de la Lluna i els planetes, ressaltant la diferència entre les dels planetes interiors i les dels planetes exteriors.

Dijous 5: OBSERVACIÓ PÚBLICA des del nostre observatori, a les 8 del vespre.

Dimarts 10: Conferència L'EXILI DELS METGES CATALANS DESPRÉS DE LA GUERRA CIVIL, per Àlvar Martínez Vidal, Dins el programa de Seminaris de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i la Tècnica.

Dimarts 17: Conferència LA LIBRACIÓ DE LA LLUNA. LES ESTACIONS DE L'ANY. ELS CREPUSCLES, per Josep M. Casals, Doctor enginyer industrial.

Seguint amb el repàs a les nocions astronòmiques elementals iniciat fa unes quantes sessions, parlarem del moviment aparentment oscil·latori de la Lluna, que en permet veure des de la Terra força més de la meitat de la seva superfície. Com a segon tema veurem el de la causa de les quatre estacions de l'any, amb la seva alternança d'èpoques de fred i èpoques de calor, i acabarem amb una breu explicació del fenomen dels crepuscles.

Dimarts 24: Conferència COSMOLOGIA DE L'ANTIC EGIPTO, per Xavier Gràcia, Enginyer industrial.

Dimarts 31: Conferència TEORIA I PRÀCTICA SOBRE L'ESTUDI DELS BÒLIDS I METEORITS, per Pep Pujols. Programador d'ordinadors. Membre de l'Agrupació Astronòmica d'Osona, del Grup d'Estudis Astronòmics (GEA) i col·laborador de la Xarxa d'Investigació sobre Bòlids i Meteorits (SPMN).

Fa uns 4.600 milions d'anys, a partir d'un núvol de pols interestel·lar es va formar el nostre sistema solar. La dinàmica dels planetes s'ha encarregat d'esborrar tot senyal de la matèria primigènia. L'únic testimoni d'aquell passat remot es pot trobar en els rastres de cometes i petits fragments de 'roques' i asteroides que orbiten el Sol. Sovint alguns d'aquests fragments cauen a l'atmosfera terrestre, són el que anomenem bòlids i meteorits. Del seu estudi se'n poden deduir moltes dades que poden ajudar a comprendre la gènesi del sistema solar. En aquesta

conferència veurem les tècniques actuals utilitzades en el registre dels meteorits i com es processa la informació recollida per treure'n el màxim de suc possible.

Abril

Divendres 3 (vigília del Mercat del Ram): TRADICIONAL OBSERVACIÓ PÚBLICA A LA PLAÇA MAJOR, de 2/4 de 9 del vespre a les 2/4 d'11 de la nit.

NOTES:

Totes les activitats es faran el local de l'Agrupació, c. del Pare Xifré 3, 3r, 1ª. Vic, a les 8 del vespre, llevat d'indicació expressa en sentit contrari.

El lloc de trobada per a les sortides serà al c. de la Laura, entre la Torre dels Frares i l'Escola Politècnica de la Universitat de Vic, llevat d'indicació expressa en sentit contrari.